

november 2013

Eesti Lihashaigete Seltsi

50
INFOLEHT

ELS – üheskoos 20 aastat

Selles numbris:

Meenutused seltsielust

In memoriam / Teated

Väljaandja: ELS

Toompuiestee 10-220, 10137 Tallinn

www.els.ee, els@els.ee

Toimetanud ja küljendanud: Külli Reinup

Trükk: Active Print

Kaantel: **Aive Raudkivi**

joonistused aastast 1996

ELS rajaja Aive on end ajalukku sõna otseses mõttes kirjutanud – oma raamatuga “Pilvedesse poodud lind”, mille esmatrükk ilmus 2003. aastal. Vähemtuntud on Aive tõlkijana, hoolimata kümnekonnast inglise keelest tõlgitud raamatust (sh Evald Krogi Lihaste tüssaja ja S.P. Ringeli Närvi-lihashaigused). Üle-Eestilises meedias on ilmunud ka mitmeid lihasehaigete seltsi puudutavaid artikleid Aive sulest.

Mõeldes ELSi 20. aastapäeva tähistamisele

Peagi on meie Selts astumas üle 20. aasta künnise. Peatugem koraks ja mõelgem koos, kui palju on muutunud meie elus selle aja jooksul. Ühiskondlik elu oli tol ajal hoopis erinev tänapäevast. Algusaastatel ei räägitud kodanikuühiskonnast, meile kõigile oli väga võõras kõnelda kolmandast sektorist. Soome ja Rootsi toetusel muutus meie elu aktiivsemaks. Alustasime kõik koos nn liikumispuudelistena, mõne aasta pärast eraldusime ühendusteks erinevate puudeliikide ja haiguste järgi. Meie maailm laienes tänu võimalusele reisida, viibida rahvusvahelistel konverentsidel. Mäletate, et oleme öelnud sõna sekka teemadel nagu “Isikliku abistaja teenus ja selle rakendamine”,

“Puuetega noorte võimalused osaleda ühiskondlikus elus”, “Bioetika ja inimõigused”, “Puudega inimese tööelu”, “Elukvaliteedi mõiste” jne. ELS on andnud välja erinevaid tervisealaseid raamatuid laiale lugejaskonnale.

Oleme muutunud avatud ühiskonnaks ja väärtustame rohkem puuetega inimeste toimetulekut hariduses, töö- ja pereelus, vabatahtlikus tegevuses. Enam tuleb näha ja rääkida avameelselt, mis pidurdab toimetulekut, miks on vaja keskkonda muuta jms. Organisatsioonina tuleb meil edaspidi üle vaadata ELSi arenguvajadused, kas meie tegevused on kooskõlas meie planeeritud eesmärkidega, milline peaks olema omavaheline suhtlemine, teavitatus. Tänapäeval ootame enam aktiivsemat tegevust just noortelt, sest vanemad inimesed on väsinud, ületöötanud.

Usun, et koos oskame öelda, milleni soovime oma organisatsiooniga jõuda, mis on seltsi visioon ja missioon?

Selle aasta viimases infolehes meenutame möödunud aastaid, sõpru ja mõttekaaslasi. Oleme tänulikud kõikidele tublidele inimestele, eriti Kadriale, Küllile, Riinale, Margitile, Alinale, Koidule, Olgale, Aadule, Helmile, Juhanile, Virgele, Urvele ja paljudele teistele, kes on aidanud meie seltsi elu rikastada. Täname samuti lihasehaiguste arste-eksperte nii Eestis kui ka välismaal, kes on meid aidanud paremini toime tulla oma haigusega.

Soovin teile rõõmsaid kohtumisi, positiivset suhtumist ja olge ikka terved! Rahulikku adventiaega, meeldivad jõule ja aastavahetust!

Kohtumiseni!
Mare Abner

ELS nüüd 20 aastat
üllalt meie tervist taastan'd.
Siin üsna noori
ja ka keskset iga,
ka neid, kel elu lõpufaasis juba.
Ühes peres me ühte sammu –
see tervistab ja annab rammu.
Ja küünarnuki-sõbratugi,
see salali poeb hinge ligi.
Siin tarku vaimuinimesi,
õppijaid ja kaasalööjaid,
abistajaid, sihiloojaid...
Kes küll pani pusle kokku?
Teeme kindlaks, et saaks tolku –
kuldset nime ajalukku
kes toon'd ELSi kokku.
Tohtrid, abistajad, liikmed,
sponsorid, reklaamihärrad,
tähelepanuta jään'd vennad.
Toome välja kõik need nimed,
kes tein'd meie kasuks imet!

*Tervitusi, õnne ELS-le ka Saaremaalt,
Aare Aas*

Anneli Pappel

ELS-i algusaastail 90-ndatel, kui Jaak Võsa ühingut vedas, oli mul juba au seltsiga liituda. See sündis tänu meie koguduse pastorile, kes oli tuttav mehega Oleviste kirikust. Tema aitas tol ajal välismaalt puudega inimestele humanitaarabi tuua. Nii sain akudega ratastooli, mis oli minule suur kingitus, sest sain koduseinte vahelt välja. Õnne, jätku ja edu seltsile, üritused on olnud kõik sisukad ja huvitavad.

Jaan Kulli

Mis on enim meelde jäänud... eks ikka need kokkusaamised ühingu liikmetega. Eriti kirikus ülestõusmispühadel (tallinlased – *Toim.*) – väga tore on alati. See toitude kaasa võtmine inimeste poolt, vanade tuttavate nägemine ja jutud, mida räägitakse.

Marina Kogerma

Esimest korda käisime Urmasega ELS suvelaagris 2005. aastal 15–17. juulil Karaskil. Urmasel oli siis veel vana elektriline ratastool ja ta ei tundnud end seal seetõttu kuigi hästi. Teised ju liikusid poole kiiremini. Ta vaatas ikka Karli ja Jüri ja imestas, kuidas nemad ringi kihutasid. Aga tema oli ju elukutseline autojuht...

Seal kohtusime esimest korda nii suure hulga ratastooliinimestega, kes kõik olid rõõmsad ja teo-

tahtelised. Keegi ei virisenud ega hädaldanud. Imetlesime Tom Sonntagi muusikalisi andeid ja veel rohkem tema abivahendeid. Selliseid polnud uneski näinud.

Esimest korda nägin ka ratastoolitantsu. See oli minu jaoks täielik müstika. Tegin mõned pildid, kus Külli ja Juhan vihuvad peaaegu et polkat. Tulime Karaskile Tiit Vannase autoga meie kogudusest. Tiit oli mulle suureks abiks, mistõttu sain ka ise rohkem programmist osa. Esimest ja viimast korda saime rääkida Bruno Lange ja Ain Mölderiga. Urmasele oli see reis suureks vahelduseks. Oleksime tahtnud pikemalt olla.

Eva Leini

Mäletan, kui ma veel kõndida üritasin – nii hästi-halvasti kui see võimalik oli – andis Margit Kasemets mulle mingil staadionil oma varuratastooli proovida. Tema kihutas seal siis ringi, samal ajal kui mina venisin kolm korda aeglasemalt järel ja kirusin. Ükskord hiljem Pärnus läksime Margitiga öösel pimedas tänavatele sõitma, tema istus elektrilises toolis, mina manuaalses, hoidsin tema toolist kinni ja mängisime toolirongi.

Jüri Lehtmets

Haruldase haigusega oled mõnes mõttes kogu aeg teerajaja. Minule on selts andnud ennekõike mitmeid eeskujusid, kelle elulooramatuid ikka ja uuesti loen või kes oma toimetamisega mulle suureks

toeks on: Evald Krog, Kalle Könkkölä, Jaak Väsa. Tagantutsitajateks, et elada oma elu. Algusaegadel ka hulganisti abivahendeid, mida ilma ELSita teadma-tundma poleks õppinud. Sama olulised on esimesed reisikogemused, millest kõige eredamalt on meelde jäänud ratastooli-saalihoki projekt Soomes. Sellel projektil oli nii minu kui Karli jaoks murranguline tähendus. Reis andis tõuke, innustas tegutsema, esimest korda ise initsiatiivi haarama ja midagi looma. Järgmisena meenuvad "laagerdamised", kus sai põnevaid asju tehtud või paigad, kuhu muidu poleks kunagi sattunud. Selts on andnud mulle ka häid sõpru. Isegi kui meie koos veedetud aeg ei olnud väga pikk, on nad olnud mulle väga olulised inimesed – Mart Laidsalu, Tanel Vahter, Karl Neilinn. See, et neid enam ei ole, on hirmutav aga saan julgust välismaistest eeskujudest.

Kadri Jacobsen (Tamm)

Ühel ilusal sügispäeval Vaikse Ookeani ääres Oregonis on mul mõned mõtted, mida sooviksin jagada. Loodan, et igaühel meist on hetk meenutada möödunud ja leida inspiratsiooni edasiminekkuks.

Mis meid kokku tõi ja tänagi toob? See tunne, et sind mõistetakse tasandil, kuhu pole asja sellel, kellele pole antud sama kogemust haigusega. Minule oli Lihasehaigete Selts läbi sõprade koht, kuhu tulla oma üksinda olemisega. See tunne, mis mul oli enne seltsiga liitumist, et mul ei ole kedagi kõrval, kes minu haigust mõistaks ning

oskaks toeks olla kui vaja, sai möödunuks koos olles uute sõpradega. Mitte ainult enda hinge heaolu, vaid ka tahe tegutseda sai läbi seltsielu teoks. Kohtusin Aive Raudkiviga 90-ndate keskpaigas ja esmapilgust tundus, et ei ole palju, mis meid ühendaks. Kuid juba põgusa tutvuse järel oli selge, et meie hingeline teineteisemõistmine tuli sealt, kus valu oli kõige suurem. Aive arukus ja minu energia olid suurepäraseks sõbrad ja koos oli hea tegutseda. Ma loodan, et täna on seesama tunne seltsielus – et on hea koos olla seal, kus sind mõistetakse ja kus sul on võimalik anda oma panus, et sinu maailm muutuks. Toredal juubeliaastal on hea rääkida sellest, kuhu soovime seltsielu suunata ja mis võiks meie ümber paremaks muutuda.

Helgi Aas

2004. aastal kui Aare oli saanud müasteenia diagnoosi ja pöördusime lihasehaigete seltsi poole, saime Urve Viksi kontakti. Leidsime Urve näol ütlemata toreda sõbra. Varsti on sellest möödus 10 aastat aga kontakt, mis teeb väga palju head nii hingele kui tervisele püsib. Saime seltsist Aare haiguse kohta infot, mida varem ei teadnud, perearst ka ei teadnud. Kogumiku saime ja ka infolehes on aeg-ajalt midagi müasteenia kohta. Seltsi abil sai Aare pealinna haiglasse kui kohapeal päris jänni jääme. ELSis võiks olla Ema Teresa auhind – medal või lint. Auhinda annaksid välja seltsi liikmed, inimesele, kes nende elujärge parandanud on.

Maria Reinup

Kui mõtlen tagasi meie ühistele suvedele laagrites, jõuluüritustele või erinevatele väljasõitudele, on kindel, et meenutades läheb suu naerule – alati sai nii palju nalja. Juhan Nurme igavene igisemine (tema ka kõiki teisi liikvel hoidev alatine olematus), Karli vaimukused, Jüri püüd olla olemata ajast ja kohast asjalik... Isegi memmekeste hurjutamine polnud kunagi päris tõsine.

Tõnis Salm

Mina ikka ütlesin Aivele kui kohtasin teda Tatari tänaval: "Kaua te käite siin Mihkel Aitsami käest (Tallinna Invaühingust – Toim.) raha kerjamas, võiksite omale ise seltsi teha." Proovisin välja mõelda eduka logo või sümboli variante ning tulin heale mõttele – viisin Aive ja oma tuttava kujundaja Külli kokku. See juhtus 1994. aasta suvel Tallinna Invaühingu ühel. Hiljem, kui Külli juhatajaks sai, astusin isegi seltsi liikmeks. Pedase suvelaagrisse 2006. aastal võtsin raketipüstoli kaasa, et kokkusaamise tähistamiseks saluuti korraldada. Arvasin, et osalejatel oleks väga põnev pauku teha. Aga tuli välja, et inimestel on nii nõrgad käed, et ei suuda päästikut vajutada. Seal laagris koolitusel muudkui arutasime, mis võiks seltsi sümboliks või maskotiks olla. Mitu korda lipsas läbi konna, et see on väeti aga visa. Tõin siis mere äärest konna kaasa, tuppä, näidiseks ja natuke Külli ehmutamiseks ka. Töötas hästi.

17 aastat ELSi minu elus

URVE VIKSI

1996. aastal sain kirja Kadri Tammelt, milles seisis, et lihasehaigete seltsi alla on kavas luua müasteenikute rühm ja olen palutud “Müasteenia teabepäevale”. Olin väga liigutatud, et mind on märganud ja vaatamata raskele tervisele seisundile lasin saatjal end kohale toimetada. Vastu võtsid Kadri Tamm, Jaak Võsa ja Aive Raudkivi. Aive oli neuroloogide abiga üles otsinud 100 müasteenikut, kutsel vastas ~30. Kohaletunud olid toredad inimesed, vaatamata haigusele elujaatavad ja abi otsivad. Külla olid kutsutud müasteenikud Rootsist, neid tõlkis dr Merle Öpik, kes omalt poolt lisas müasteeniaalast teavet, sest oli paras-

jagu tegemas selle haiguse kohta doktoritööd. Valitses kodune ja abipakkuv õhkkond ning ma kirjutasin avalduse seltsi astumise kohta.

Eriti aktiivseks kujunes seltsielu järgnevatel aastatel Taani Lihashaiguste Fondi toel, eesotsas sealse prof. Johannes Jakobseni ja Eesti neuroloog Rein Zuppunguga ning Aive, Kadri ja Jaagu eestvedamisel.

Terviseteemalise info tähtsus

Kuna ma oma tervise tõttu ja 180 km vahemaa pärast Tallinnaga sain käia peamiselt ainult aastakoosolekutel ja suvelaagrites, siis sai põhiliseks teabeallikaks infoleht, mis oli võrratu – tõeline INFO leht. Ta oli sisukas, hästi kujundatud ja mahukas. Olen saanud sellest teavet, mille abil mu elu on muutunud inimväärsemaks. Üldisele ene-

seabile lisaks on Külli tõlkinud palju artikleid müasteenia ravist Soomes ja välja andnud kogumiku “Kahe näoga Myasthenia Gravis”. Aitäh Külli!

Mis ei liigu, taandareneb

Lihasehaigetele meie seltsis “ei söödetud kala, vaid anti kätte õng” ja seda täiesti praktiliselt. Olin ühel soomlasel näinud ja proovinud ka ise liikuda neljarattalise käimisraamiga. Rääkisin sellest Küllile ja ennäe, nemad koos Jaaguga muretsesid täpselt sellise veidi kasutatud rulaatori. Nii sain liikuma. Sellest on möödas rohkem kui 10 aastat ja praeguseni liigun selle abil.

Esimene käik rulaatoriga oli 2003. aastal ELS suvelaagrisse Haapsalus, saatjaks abikaasa. Tegime jalutuskäike promenaadil ja Haapsalu vanalinnas. See oli minu jaoks täielik ime.

Igal suvelaagril oli oma nägu. Haapsalu suvelaager toimus neuroloogilises rehabilitatsioonikeskuses ja teemaks oligi rehabilitatsioon – võimalikult laialt nagu seda mõista tulebki. Kohtusime esimest korda psühholoog Riina Antoniga, kellega koos käisime läbi nii seltsi rolli liikmete elukvaliteedi parandamisel kui üksiku inimese võimet

erinevates situatsioonides toime tulla. Grupitööna toimusid rollimängud, mida filmiti ja hiljem analüüsi. Tuli paluda abi, keelduda abist, olla töointervjuul ning taotleda sponsorraha.

Suvelaagrites tutvustas Külli kokkutulnutele ka elu vähemtuntud tahke. Nii sai selles laagris kuulda Kirliani meetodil põhineva seadmega aura pildista-

misest, samuti oli kõigil võimalus enda energiaväli fotole jäädvustada.

Laager igal suvel

Järgmisel aastal toimus suvelaager Pärnumaal Tahkurannas, Silkini puhketalus, kaunis looduses ja merekohinas. Taaskord tõukas meid tagant psühholoog Riina, sedakorda koos kolleg

Oktoober 1996 – ilmunud on Evald Krogi elulooraamat Lihaste tüssaja (tõlkija Aive Raudkivi). Raamatuesitlus Kloostri Aidas Tallinnas, Kadri õnnitlemas kujundaja Küllit Evaldi signatuuriga eksemplariga

Seltsi koosviibimisi on ikka ilmestanud kõrgetasemelised esinejad. Jaak Johanson, Tarmo Urb, Siiri Sisask, Helin-Mari Arder... 2000. aastal jõululõunal Tallinnas, hotellis Hermes esitasid muusika-luule-põimiku Külli tütre Maria ja Ruth koos koolikaaslase Siimuga

Meelis Zujeviga. Laagripäevi läbivaks teemaks oli suhtlemine. Alates enese kujundlikust tutvustamisest kuni puhketalu asendiplaani joonistamiseni, millega üks kogu ülejäänud seltskonnajuhendamisel hakkama pidi saama. Käisime pikal “mägimatkal”, kus nägija pidi vaid sõnadega “pimedat” juhendama, ehtasime grupitööna sillapooli

kokku ning sumedal augustiõhtul võtsime suvepealinna kultuurielust, mis võtta andis – vanad teatrisse, keskmised kontserdile, noored rannaklubisse. Meeldejääv oli võimalus kasutada puhketalu sauna, kuhu aidati ka neid, kellele saunaskäik muidu vaid unistuseks oleks jäänud. Möödamannes õpetas Külli noortele, kes peagi saalihokipro-

jektiga Soome minemas, soome keelt, millega naerutati pealtvaatavaid keeleritajaid.

Ununematu Karaski

Kolmas suvelaager toimus Lõuna-Eestis Karaski keskuses. Seda suvelaagrit mäletan ma elu lõpuni. Hing sai rikkamaks ja keha tugevamaks.

Esimene tutvus Riina Antoniga 2001. aasta talvel. ELS arenguprojekt, kus Riina aitas analüüsida valitsevat olukorda ja paika panna suunad edasiseks

*Taga: Riina Anton, Linda Murd, Külli Reinup, Heili Raudkivi
Ees: Koit Kodaras, Jaak Võsa, Aadu Särev, Margit Kasemets*

Kui ei saa nõuga, saab ühise jõuga. Hele Parv ja Margit Kasemets Haapsalus teel supelranda. August 2003

Kehale andsid tugeva impulsi Soome füsioterapeudi Ritva Pirttima loengud hingamisest ja juurdekuuluvad praktilised harjutused. Teen neid siiani, “mullitan”. Mu hingamisatakid vähenesid. Ühised hommikvõimlemised Ritvaga tegid päeva reipaks. Riina tuli välja väitlustehnikatega. Siiani kasutan nipikat “Ja-jaa, aga...”. Edasi elamiseks andis jõudu Tom Sonntagiga kohtumine. Tema, jäänud ratastooli üheksa aastaselt, ühest kohast teise paigutamiseks abiks tõstukid, elab ise täiel rinnal ja innustab teisigi oma kontsertidega. Mul hakkas häbi enda virisemise pärast. Õhtused koosviibimised on siiani meeles, kuidas lisaks imelisele Tomi kontserdile haaras seltsikaaslane

Heino Valge akordioni ja mängis tantsuks. Lõuna-Eesti loodus andis ülevale meeleolule oma osa – Munamäe vaateorni kuppelmaastikku kiikama vinnati elektrilised ratastoolidki ja õhtune vaikne liuglemine parvlaeval Lonni tammiga ülespaisutatud Ahja jõel väärises sinna kihutamist. See laager oli nagu puhastustuli hingele ja kehale.

Meie lapsed. Silkinist jäid nad meelde mitme tembuga. Tõsisem vastjalutuskäik rannaala roogu – laste leidmiseks aeti jalule kogu laager

Meie lapsed. Silkinist jäid nad meelde mitme tembuga. Tõsisem vastjalutuskäik rannaala roogu – laste leidmiseks aeti jalule kogu laager

Turvalisest puhketalust lähevad tundmatule takistusrajale “pime” Niina Zahharova, keda juhendab Urve Viksi. August 2004

Karaski 2005. Eva Leini ja Heino Valge improvisatsioon, hommikvõimlemine Ritva Pirttimaa juhendamisel, kaunil päeval Riina Antoni koolitust oodates

Pealinna-laager

2006. aasta laager toimus Tallinna külje all, motellis Peoleo. Selleks ajaks oli mu tervis nii ELSi kui müasteenikule määratud uue ravimi – Imurani toel oluliselt paranenud. Ravi sain Mustamäe haiglas, kuid maksimaalse efekti saavutamiseks oli vaja võtta rohtu selline kogus, mida minu keha välja ei kannatanud. Tekkis luude hõrenemi-

ne ja vajusin pikkuses 8 kuuga kokku 10 cm. Tekkisid väljakannatamatud valud, mida Pärnu haiglas üritati leevendada valuvaigistitega, kuid tulutult. Viimases hädas pöördusin Meremeeste haigla poole. Oli ju dr Katrin Gross-Paju meile jõululõunal esinenud ja abi pakkunud. Helistasin, kuulsin, et keegi jääb ravile tulemata ja võin sõita kohe kohale. Ravi selles meeskonnas

oli minu jaoks järjekordne ime – sain lahti valudest ja tehti väga põhjalikud analüüsid, mis näitasid ära kõik minu kehas toimuva. Kokkuvõttes kahandas ravi neis kahes haiglas mu müasteeniat poole võrra.

Nii olin Peoleos normaalsema osalusega kui kunagi varem. Tegelesime kaasamise, tervise, eneseabiga. Loengud ja praktilised näpunäited-ravi-

Peoleo 2006. Viivud laagrist – ihule ja hingele

meetodid – kõik vaheldus kultuuriga. KUMU-külastus, ekskursioon vanalinnas tornidega tutvumiseks, idamaine restoran, lisaks üllatus – Jätsiabi auto KUMU tagahoovis. Igale osavõtjale jäätisetuutu AS Balbiinolt saabus meie suvelaagrisse juba kolmandat aastat. Täiesti uueks ettekande-valdkonnaks oli maakiirguse mõju inimorganismile ja selle kiirguse “vitsaga” mõõtmise

võimalus. KUMU ja geopaatia ühisosa ja võlu minu jaoks seisnes selles, et Geopaatia Seltsi värske aastaraamatu tagakaant ehtis KUMU suurima maali, mis mind äsja muuseumis täielikult lummanud oli – Johann Köleri “Lorelei needmine munkade poolt” repro.

Suure elevuse tekitas viimasel laagripäeval Tartust kohale saabunud dr Arved Vain, kaasas uudne aparaat müo-

meeter. Nendest, kes oma lihaseid testida soovisid, moodustus ettekande lõppedes lootusetult pikk järjekord.

Mustikametsas Harjumaal

Eelviimane laager toimus Pedase Puhkekeskuses Harjumaal. Nagu kõik laagrid, oli seegi väga õpetlik. Laagri teemaks oli “Rohkem õhku” ja seda mitmes tähenduses. “Positiivset mina”

Pedase 2007. Eva Enesekindel kehamaalingu teo

avastama ja hoidma õpetas psühholoog Kaupo Saue, kvaliteetselt ja piisavalt hingama meile juba tuttav soomlanna Ritva koos kolleeg Kristiina Jokineniga. Puhusime pudelisse, kõhisime õigesti ja vaatasime umbusklikult ambukotiga hingamise toetamist. Kõige tipuks olid individuaalkonsultatsioonid, kuhu soovijaid oli teadagi rohkem kui pääsejaid. Viimasel päeval irriteeris

paranähtuste uurija Hans Raudsik oma ettekandega kõiki, kummutades ühe saamisloo teise järel ja tulles lagedale aina uskumatute teooriatega.

Reha ja teised töövahendid

Minu viimane suvelaager oli Villa Benitas Keila lähistel. No mida seal küll kõike tehti! Põhiteemaks oli rehabilitatsiooniteenuse lahti mõtestamine. Asistele ettekannetele lisaks käisime tallis, kus kõik, ka ratastooli kasutajad, said teha hobusel paar tiiru. Vaat sellist rehabilitatsiooni, mida annab teadmine, et me tõesti tegime selle ära, ei anna millegagi võrrelda. Avanes võimalus tutvuda ka golfimänguga.

Maha peeti olümpiamängud. Külli tõi pidulikult meie hulka tule ja ütles: “Põlegu see tuli igauhe südames edasi, kannustades võidule ja teotahtele”. Õhtu oli “kuumuusika” päralt. Tervise saamise võimalustega käisime tut-

vumas Keila veekeskuses ja nautisime elu ja väarikalt vananemist Villa Benitas. Selle laagri lõpus tundsimet, et oleme muutunud kõik väga lähedaseks ja meil on koos hea olla.

Imetlen Külli oskust teisi aidata ja kui koguneb ühesuguste muredega inimesi rohkem, viib ta need omavahel kokku. Eredaim näide sellest on minu tutvumine Aare Aasaga. Tutvumise aluseks

Juhid rinda pistmas. Villa Benita 2008

ühesugune haigus. Oleme nüüdseks saanud sõpradeks perekonniti. Helgile ja Aarele võib kõiges toetuda. On tõesti tugev õlatunne. Nad mõistavad sind üdini. Nii pani Aare mind “laulu sisse”, mille sõnades kajastub täpselt minu elu ja lõi sellele ka viisi ning 80. juubelipäeval laulsid nad abikaasaga selle mulle telefonitsi ette. Täna olen saanud ka lindistuse ning raskuste hetkel vajutan maki nuppu ja kuulan seda laulu jälle ja jälle.

Aitäh teile rolli eest minu elus, Külli, Aare ja Helgi! Muremõtetest aitavad lahti saada ka Juhan Nurme luuletused, sest need aitavad elada ja võita.

Ei saa me läbi osakonnata

Ei saa mööda minna osalusest ELS Pärnu osakonna ettevõtmistes. Ühel aastakoosolekul Tallinnas antakse sõna Saima Härmile, kes räägib osakonna tegemistest Pärnus. Lähen hiljem tema

juurde, ta on koos Linda Murdi ja Sirje Uduga ning ütlen, et olen Pärnumaalt ja kas võin teiega liituda. Lubati küll. Esimene kokkusaamine pärnulastega oli osakonna aastakoosolekul, kus Saima andis juhtimise üle Lindale. Linda oli minu jaoks leid, sest mul polnud seni ühtki haiguskaaslast. Linda oli sirge selja ja hea rühiga, optimistlik ja samas realistlik. Tema abiga said paljud asjad selgemaks.

Peale Lindat sai juhiks Olga Pank. Olga oli kui “väike nõid”, kes imekombel kõik asjad paika pani. Ta muide mängiski Väikest Nõida puudega inimeste festivalil Endla teatri laval.

Tubastel kohtumistel oli kõik nagu olema peab – head loengud, isegi idamaine ravi, loovustunnid, kus maalisime klaasile ja paberile, tegime palju rõõmsaid pisiasju jne. Kandlemänguga rõõmustas meid mitu korda Mall Jürjö, kes oli üksi nagu orkester.

Olga kinnisideeks oli panna meid liikuma. Mööda Pärnut – käisime klaasvitraaži tegemas Punases tornis, kus tuli liikuda mööda kitsaid ja keerulisi treppe, siis jahisadamas hiljuti püstitatud Kihnu Jõnnile tere ütlemas. Edasi tulid matkad Pärnu ümbruses ja veidi kaugemal ürdiaias ja Valgerannas. Sinna tuli minna läbi seikluspargi, kus küll õnneks meid ronima puude otsa ei pandud. Matkasime Pärnust teisele poole kuni Iklani välja. Ennast ületama pani matk Sakala teel ja turnimine Sinimägedes Ida-Virumaal.

Olga eriline teene minu elus seisneb selles, et ta korraldas mind “Estonia termidesse”. Nüüdseks olen käinud kaks aastat suviti 2 korda kuus SPA-s ja kord suve kohta Surnumere basseini “hõljumas”.

Aitäh kõigile ELSi liikmetele, kes on olnud mulle toeks ja kõigile ürituste korraldajatele!

Juhan Nurme

1980-ndate aastate lõpul, kui Eestis hakkasid lõotsuma muutuste tuuled, ei jätnud need puudutamata ka puudega inimesi. Nad hakkasid asutama organisatsioone, mis arvestaksid nende eripära ja oleksid abiks probleemide lahendamisel. 1988. aastal loodi Tallinna Invaühing, mis koondas peamiselt liikumispuudega inimesi, kuid üks oli jäetud lahti ka teistele puudelistele. Invaühingu suure 19-liikmelise volikogu esimeheks sain mina. Mäletan sealt alati uhke soenguga Inna Haltsoneni ja tagasihoidlikku Jaak Vösa, kelle käest kuulsin, et lihasehaigetel on plaanis luua oma organisatsioon. "Milleks?" küsisin. "Looge Tallinna Invaühingu juurde oma seksioon, kui tahate kangesti omaette olla. Teid on vähe ja organiseeruda tahtjaid veelgi vähem."

Vastuseks kuulsin, et omaette on siiski parem, selts saaks Taanist abiraha, võiks taotleda riigilt toetust ja otsida sponsoreid. Aive Raudkivi võttis seltsi loomise oma südameasjaks ning 1993. aasta lõpul selts registreeriti. Seltsi iseloomustasid algaastatel meeldejäädavad suvelaagrid ja rikkaliku lauaga aastalõpupeod.

Inge Mäepea

Minu esimene meenus jääb aastasse 1995. Minu mälus oleks see justkui seltsi esimene aasta, aga kirjad näitavad, et siiski teine. Seltsi olemasolust sain teada meie valla sotsiaaltöötaja kaudu.

Minu esimeseks ürituseks oli siis jõulupidu, mis toimus kohvikus Roos (asus kino Kosmose vastas, praegu likvideeritud). Kokkutulnud seltskond oli vaevalt 10-liikmeline. Peol käis ka jõuluvana ja kõik pidid salmi ütleva ning said ka kingituse. Sain aknale riputatava vitraaži, mida kahjuks enam alles pole. Peolistest mäletan Saima Hämi Pärnust. Seltsi juhtisid Kadri ja Aive. Edaspidi võtsin enamikest seltsi jõulupidudest osa. Veel on eredamalt meelde jäänud 1997. aasta jõulupidu Olümpias.

Saima härm

Minule meenub ennekõike südamlikkus ja lähedus, mis valitses liikmete vahel seltsi algusaastatel. Meid oli vähe ja tundsimme üksteise käekäigu vastu siirast huvi. Oli tavaline, et helistasime üksteisele, jagasime nii muresid kui rõõme. Oli püüd nõrgemaid järele aidata.

Alina Poklad

Seltsiga seoses meenub mulle palju toredaid inimesi ja huvitavaid sündmusi. Aga minu kui vene inimese jaoks tähendas meie selts ka tutvumist eestlastega. Elasin Eestis aga õppisin vene koolis ja enne mul ei olnud eriti kokkupuuteid eestlastega. Just seltsis leidsin esimesed eesti sõbrad ning tundsin, et eestlased ei ole mulle võõrad ja mina ei ole võõras siin. Samuti polnud mul varem sõpru puudega inimeste hulgas. Mõnikord

on aga hea tunda end võrdsena, mitte teistsugusena, nagu olin alati olnud keskkoolis ja ülikoolis. Rääkida kellegagi asjadest, millest saab aru ainult teine ratastoolis inimene, on tore.

Tutvusin Margitiga, et otsustada, kas minna seljaoperatsioonile või mitte. Mäletan kui raske mul oli haiglas ja kui rõõmus ma olin, kui Külli ja Margit mind sinna vaatama tulid. Ausalt öeldes, ma väga vähe tundsin neid ja see, et nad tulid mind toetama, oli väga meeldiv üllatus.

Mäletan, kuidas kartsin sõita laagrisse "I did it", sest ma ei tundnud kedagi, ei osanud hästi keelt ja ma polnud kunagi olnud laagris puudega inimestega. Neid toredaid päevi ja emotsioone ei unusta ma aga kunagi. Just seal sain esimene kord elus naerda oma puude ja oma olukorra üle. Keegi ei vaadanud mind nagu lolli, sest enamasti terved inimesed ei saa aru, kuidas sellises olukorras võib veel nalja heita. Enne seltsi ma ei teadnud ka, et saan ratastooli-kasutajana nii paljut teha ja nii palju reisida.

Veel meenuvad ettevalmistused enne üritusi, kui olin juba juhatuses. See ärevus, kas inimestele meeldib, mis me mõtlesime välja, kas nad saavad aru minust õigesti, kuidas me kulutasime raha ja kas jääb midagi üle järgmiseks korra.

Margit Kasemets

Minu karjäär juhatajana kestis kõigest kaks aastat, kuid juhatuses olen olnud juba teab kui kaua. Seltsist ajast on kõige enam meelde jäänud suvelaagrite korraldamine koos Külliga. Kokku sai neid

tehtud vist seitse. Kui osalejatele saab osaks (taas)kohtumisrõõm, siis korraldajad rõõmustavad organiseerimisvõitude ja igasuguste takistuste ületamise üle. Laagrite korraldamise rahalised võimalused on olnud aastati erinevad. Kõige vähemaga tuli läbi ajada Pärnu lähedal Uulus, endises pioneerilaagris toimunud kokusaamisel. See tähendas ise kogu laagri söögikraami kohale toimetamist, kõikide treppide ja astmete üle möötmist ning kaldteede ehitamist. Selle viimasega tegeles Jüri isa Rein Lehtmets. Hiljem osutus üks kaldteedest vajalikuks hokitrennis.

See Uulu laager oli märkimisväärne ka logistiliste ülesannete tõttu, mis me endale püstitasime. Kultuuriliste elamuste saamiseks transporditi kogu laagrikamp jupphaaval Pärnusse, kes teatrisse, kes kontserdile, kes ööklubisse.

Laagrite korraldamisel sai selgeks, et mõiste "ratastooliga liigipääsetavus" on igal inimesel erinev. Telefoni teel ei saanud midagi välja valida, kõik tuli oma silmaga üle kaeda. Nii näiteks ühel aastal täiesti tõsiselt pakuti meile ööbimiseks aita, kuhu oli vähemalt 50 cm-ne aste ja ööbimine naridel justkui klassiekskursioonil. Meie rahvas saab hakkama igasuguste ekstreemustega, kuid sellisest siiski otsustasime loobuda. Juhatajaametisse asudes teadsin, ning teadmine kinnitus ajaga, et seltsi juhtimine on praktiliselt täistöökoht ning samal ajal tavainimese kombel täiskohaga tööl käies ei ole võimalik väga sisuliselt ühingu juhtimisega tegeleda peale hädapärase käigus hoidmise. Seepärast soovin järgmistele juhtidele oma võimete ja võimaluste

hoolikat hindamist ning iseenesest lugupidamist. Kõrvalseisjalt jälegi mõistmist ning teiste vajaduste ja otsustega arvestamist. Teeme nii palju kui jaksame. Eesmärgid peavad olema, kuid tuleb osata ka piiri pidada oma tahtmistega.

Külli Reinup

Mõeldes tagasi aastatele, mil olen seltsis toimetanud, tänan esmalt oma lähedasi kannatlikkuse ja toetuse eest. Kuidas mu ema tassis rõõmsalt keldrist välja moosi, mahla, et Silkinis napi eelarvega toime tuleksime. Imetlen tänagi oma tütreid, kui meenutan, millise iseendatäpsetavusega nad võtsid omaks fakti, et lisaks kooli- ja töösajadele kuuluvad meie pere igapäevaellu mitte ainult seltsi üritused, vaid ka inimeste mured, Aive haiglasolek, et voodialune täitub kaustadega ja elutoas ootab kellegi ratastool.

Usun aga, et võit on meie poolel, sest mõistmine on suur peatükk elus ja pikk tee käia. Selle ilmesutamiseks üks lugu. Jaak jutustas mulle kord seiklusest lombis. Igal sügisel sama jama, mitte ei tea, kus on vee all asfaldis sügavad augud. Suvel olevat elektritooliga lihtne aukude vahel laveerida aga sügisvihmadega laius vesi kogu maa-jaesisel parkimisalal, millest mööduda võimatu. Jaak oli tihti üks liikvel, olenemata sellest, et vajas abi praktiliselt kõiges. Nii tuli lihtsalt mälupilti usaldada, ratastoolil gaas põhjaja vajutada ja läbi lombi tuhiseda. Kord aga olevat läinud kehvasti, ratas sattus auku, tool läks ümber ja Jaak kukkus näoli. Olevat sipelnud seal nagu silk, et suud vee

peal hoida, kuniks üks tudengineiu bussipeatusest läbi vee appi oli kalpsanud ja ta ühe heitega omale puusale visanud. Jaagu esituses oli see lugu mahlakas ja humoorikas, itsitsime ja kujutlesime võimalikke stsenaariumeid.

Kord liikumispuudega inimeste rühmaga Niitväljalt Tallinna sõites, istusin kõrvuti noore mehega, kes küll kõndis karkudega, kuid lohistas mõlemat jalga järel. Jutustasin talle lustakalt Jaagu lugu, kuniks nägin tema ehmatuses kaamet nägu ja surmtõiseid silmi. "Püha jumal," sosistas ta kohas, kus tool ümber läks "mis siis sai?". Ja mina valgustusin.

Juhan Lichfeld

Aive võttis mind vastu, nagu ikka, soojalt. Öigemini, seda soojust tuli aimata – tema peenemad näolihased töötasid vaid müasteenia-rohtude võtmise järel.

Otsisin välja vajaliku aparraadi.

Nüüd saime istuda pool tundi vaikselt, mida olingi kõige enam armastanud (koos laulmisi ehk samavõrd). Ma ei tea, kuidas Aive, kuid mina, hoides käes mikrolaine- või valgusravi aparraati, uskusin, et olulisim on meie sisemine valgus – kui seansi ajal istuda vaikselt ja kujutleda.

Lahkumise eel pakkusin, et 23ndal (Sathya Sai Baba sünnipäeval) võiksime koos laulda. Aive noogutas, naeratusega. Hiljem selgus, et olin viimane väljastpoolt haiglat, kes teda külastas.

Samal pärastlõunal (pühapäeval, 14. novembril 2004), tunni-poolteise pärast, ükski palatis olles, kohtus Aive Temaga.

Võrumaal loodi lihasehaigete selts

26. aprillil tuli kohvik Rosa rahvast täis. Oli oma rahvas, oli inimesi Valgast, Põlvast, Räpinast ja arvukas delegatsioon Tallinnast, kelle hulgas ka Lihasehaigete Seltsi juhatuse liikmed.

Meie puuetega inimestesse ükskõik-selt suhtuvas ühiskonnas on kohvik Rosa meeldiv erand. Kaldtee võimaldas normaalselt siseneda ratastoolis inimestel, keda kokkutulnute hulgas ei olnud just vähe. Nende hulgas mitmed väga noored. Tähendab – lihasehaiguse eest pole keegi kaitstud. Eestis loetakse neid ca 1500, Võrumaal on arvel 45.

Laskumata meditsiinilistesse üksikasjadesse, tuleb öelda, et tegemist on raske ja enamikul juhul progresseeruva haigusega, mis võib olla ka pärilik. Lihasehaigused on enamuses neuroloogilised. Sestap võttis üritusest osa ka arst – neuroloog Reet Simson.

Wõrumaa Teataja

Teisipäev, 29. aprill 1997

Helgi Noormets

Lihasehaigete Selts (ELS)

Selts loodi Tallinnas neli aastat tagasi. Kuna juhatuse soovib seltsi tegevust laiendada ka teistesse Eestimaa keskustesse, sai teoks asutamiskoosolek Võrus. Eestvedajateks Tallinna poolt juhatuse liige Jaak Võsa ja Võru poolt Hilja Ilves ja Koit Kodaras, kes Võru seltsi ka juhtima hakkavad.

Jaak Võsa ütles: “Seltsi eesmärgiks on tuua lihasehaiged välja eraldatusest ja tõestada neile, et nad pole ainukesed ja et nende elu püütakse kergemaks muuta. Lühidalt – selts vahendab infot, korraldab ühisüritusi, suhtleb Euroopa

Lihasehaigete Ühingu ja püüab anda hingeabi. Kõigis neis suundades on ka juba üht-teist korda saadetud. Nimetan siinkohal “Võimaluste päeva” Kadrioru staadionil, rehabilitatsiooniseminari Karaski kohanemiskeskuses. On kirjastatud kahe välismaa autori abistavad teosed (Ameerika neuroloogi S. Ringeli “Närvi-lihashaigused. Käsiraamat” ja Taani Lihasehaigete Ühingu presidendi Evald Krogi elulugu).”

Seltsi lähiaja tegemised

Tulemas on mai lõpul teatrituur, milles soovitatatakse osaleda kõigil, kel huvi teatritegemise vastu (kohad – Karaski, Tartu, Pärnu), 7. juunil on “Võimaluste päev” koos spordivõistluste ja pikniku-ga Tallinnas (tel 22 523 486).

31. mail – 1. juunil toimub müasteenia teabepäev Tartus (tel 8 250 26 033).

17.–20. juunini on Karaskis laager. Kohtade arv on piiratud. Registreerida ja infot paluda saab ka aadressil: Eesti Lihasehaigete Selts, Energia 8, EE0013 Tallinn.

Kogu ülaltoodud info on mõeldud neile, kes seekord veel ei usaldanud kodunt välja tulla.

Võru Lihasehaigete Seltsi asutajaliikmed

Kohalolijad said infovoldikud Tallinna rahvalt sealsamas kätte. Ka sai osta raamatuid.

Esines neuroloog Reet Simson, kes ütles, et peaaegu keegi meist pole täiesti terve. Omadega tuleb välja see, kes suudab oma haigusega kohaneda ja edasi elada.

Võrumaa Lihasehaigete Selts

Seltsi astumiseks täitsid Võrus ankeedi 16 inimest, varem olid seda teinud kaheksa. Puuetega Inimeste Koja tegevdirektor Hele Piller soovis uuele seltsile ja nende juhtidele edu ja jõudu ning lubas ka omapoolset toetust. Nii Hilja Ilvese (tel 20 336) kui ka Koit Kodarasega (tel 24 132) ühendust võttes võiksid üksindusest välja murda need, kel selleks seekord hingejõudu ei jätkunud. Peamine on, et keegi ei oleks oma haigusega üksi.

Koit Kodaras

Algul, kui loodi maakondlikud invaühingud, ei teadnud ma haiguse liikide järgi seltsidest peaaegu midagi – peale Eesti Pimedate Ühingu, mis eksisteeris juba nõukaajal.

Oli jaanuari algus 1997, kui helistas mu Haapsalu kooli klassivend Raivo Kase, kes oli just naasnud ELS jõulupeolt. Ta hakkas soovitama, et tehke Võrru oma selts, siis saaksime üksteisel külas käia ja mõtteid vahetada. Telefoni teel sai mitmel õhtul arutatud, enne kui hakkasin kirjutusmasinal põhikirja tippima. Sai Raivoga kokku lepitud, et nad ELSist (Tallinnast) tulevad 26. aprillil meile Võrru külla. Kahjuks läks Raivo märtsi lõpul igavikku. Mind hakkasid nõusutama Jaak Võsa ja Aadu Särev.

5. aprillil toimus meil asutamiskoosolek.

26. aprillil sai Võrus, kohvikus Rosa teoks kohtumine ELS esindajatega. Mäletan mõnda külalist: Kadri, Jaak emaga, Aadu, Alar Pihhor, Anzor Hatiašvili, Mart Laisalu vanaemaga, Inna ja Valter Haltsonen.

Meie esimene osavõtt ELSi üritusest oli juunis 1997 Karaskil, kus toimus suhtlusteemaline kolmepäevane seminar. Detsembris käisime ka jõululõunal, algul peeti koos jõululõunaga ka aasta koosolek. Mind valiti revidendiks. Siis oli revidente 3 – Aive Raudkivi, Tiiu Strauss ja mina. Alates 2000nda aasta maist kutsus Jaak mu juhatusse. Kahjuks pole ma tervislikel põhjustel suvelaagrites osalenda saanud. ELSi tegevusest on mul väga toredad mälestused. Soovin seltsile vastupidavust paljudeks aastateks!

Ene Viitkin

11. märts 1947 – 11. november 2013

*On igatsust, on nukrust, hella valu
neis tuledes, mis kutsuvad mind öös.
Hing nende poole astub paljajalu,
ei kaja vastu taeva tume lõöv.*

Enes oli alati tunda selgroogu. Selgust ja heatahtlikkust, millega elu arutasime. Minu laste käekäigu vastu tundis ta sama elavat huvi kui oma poegade elu vastu.

Progresseeruv lihashaigus, trauma möödunud suvel ja elu hooldekodus viisid Enelt viimase jõu nii kätest kui jalgadest. Hingamisteede infektsioon võttis ta kaasa LTKH intensiivraviosakonnast.

Puhka rahus, kulla Ene!

Küllil Reinup

Heategev organisatsioon soovib abistada lapsi, kellel on puue või kelle vanematel on puue, mis ei võimalda lastele lubada eluks (häda-) vajalikku. Küsi julgesti lisa:

Heategevusfond Ingel MTÜ
Mooni tn 18 Tallinn Harjumaa 10613
punamoon@gmail.com
tel. 5091 3252

L.M. Füsioteraapia OÜ rehabilitatsioonikeskuses on võimalik **veel sellel aastal pakkuda rehabilitatsiooniteenuseid lastele**. Rehabilitatsiooniteenused on puudega lapsele tasuta ning pakume kaugemalt tulijatele ka õõbimisvõimalust. Pakume psühholoogi teenust, logopeedi teenust, sotsiaaltöötaja teenust, füsioteraapiat nii individuaalselt kui ka peredele. Täpsem info teenuste kohta ja registreerimine tel. 733 3113, rehabilitatsioon@gmail.com või kodulehelt www.lmfysiot.ee

Merimetsa Tugikeskuses seisab kasutamata **invavoodi**, reguleeritava kõrgusega, mis pole neile vajalik. Helista: Peeter 5551 3919

Jõude seisab Karli kasutatud, kuid heas korras **elektriline ratastool Storm**. Asub Pärnu maakonnas. Täpsema info saamiseks võta ühendust Raigo Raudsepaga, tel. 51 48 190.

Avatud on esimene **Internetiapteek**.
Uuri asja: www.apotheka.ee

Eesti Hooldajate Liidu asutamisest

Eesti Hooldajate Liit (www.ehol.ee) asutati 9. oktoobril 2013. aastal Riigikogu konverentsisaalis peetud konverentsil. Konverentsist võttis osa üle saja inimese.

Eesti Lihasehaigete Seltsist osalesid Jüri Lehtmets ja Mare Abner. Lisasime asutajaliikmete koostatud manifestile hea tahte märgiks oma allkirjad. Antud manifestile kirjutasid alla pea kõik külalised, kellest on nüüdseks saanud liidu toetajaliikmed ja partnerid.

Manifesti koopia saadeti riigikogu esimehele, riigikogu sotsiaalkomisjonile, sotsiaal-, haridus- ja teadus-, regionaal- ning rahandusministritele, omavalitsusliitudele, Eesti presidentidele, tööandjate keskkliidule, koostöökogule ja ametiühingute keskkliidule.

Manifestist loe lähemalt oktoobrikuu ajakirjast "Puutepunktid", www.vedur.ee/puutepunkt.

Kasutusse anda ELSile kuuluv väike elektriline mitmfunktsionaalne ratastool. Tooli eelis seisneb lahtivõetavuses, võimalik transportida tavalise sõiduautoga. Kaasas suured rattad, seega saab tooli kasutada ka manuaalsena. Eelmisele kasutajale tuleb kompenseerida akude hind 80 eurot, kuna need on üsna uued. Küsi lisa Küllilt, tel. 66 10 108.

Samuti ootab kasutajat ratasest termatiinpolstoriga dušitool, millega on võimalik inimene nt magamistaost pesema sõidutada. Head käetoed.

Raamatututvustus

“Me oleme teid opereerinud, vahetanud korduvalt verd. Oleme teinud kõik, mis meie võimuses, kuid haiguse progresseerumist peatada pole suutnud.” Professor vaikus ja vaatas otsa kõhnale sinkjaskaame jumega noormehele, kelle õed olid haigevankril kabinetti lükanud. Noormees, viimase kursuse filoloog Tiidrik, lamas vaikselt. Kabinetti sisenemisest saadik polnud ta liigutanud sõrmegi. Iga liigutus nõudis pingutust, energiat, mida tal oli niigi napilt. Ainult noormehe suured aukuvajunud silmad elasid. “Miks te mulle seda räägite?” küsis Tiidrik vaevu kuuldavalt. “Sellepärast, et vajame teilt nõusolekut veel üheks operatsiooniks,” vastas professor. Tiidrik oli sulgenud silmad. Kui tema rind teki all, millele oli korralikult lumivalge linaäär peale pööratud, poleks vaevumärgatavalt liikunud, võinuks arvata, et haigevankril lebab laip. “See on teie viimane võimalus.”

Haige avas silmad.

“Te peate loobuma oma kehast, mis mürgitab teie vere ja hävitab aju. Minu juhtimisel on instituudis välja töötatud elushoiusüsteem, lühidalt EHS, mis hakkab asendama teie südant, kopse, maksa, põrna, neerusid – ühesõnaga, saab teie uueks kehaks. Päikesevalgus ei kustu teie jaoks. Teie kui isiksus elate edasi.”

“Ma ei mõista,” sõnas haige kõlatult.

“Saage aru. Parandamatult tõbine on teie keha. Teie aju, see, mis teeb teist isiksuse, on terve ja võiks elada sada aastat. Me laseme surra teie kehal ja päästame aju, ühendades pea EHS-iga.”/---/

“Ma annan teile mõtlemisaega.”

“Milleks?”

“Kui nii, siis kirjutage, palun, sellele dokumendile alla.”

Pead tõstmata, ebakindla, vaevu sõna kuulava käega kritseldas Tiidrik aktikaanel ulatatud paberilehele oma nime.

“Armastuse ootus” on Juhana Nurme neljas raamat. Tema esimene üllitis autobiograafiline romaan “Ligimene” ilmus 2008, luulekogu “Mis on silmapiiri takka?” 2010, luuletuste ja lühilugude kogu “Päikesesse vaataja” 2012. “Armastuse ootuses” on autor kirja pannud peamiselt 2013. aasta mõttelennud. Esimeses osas on lood elust enesest. Lugeja leiab sealt autori lapsepõlvemälestusi, tutvub mitmesuguste inimsaastustega. Teises osas on autor sukeldunud ulmelvalda, planeedilt Maa siiski lahkumata.

Ühist transporti (samuti üldregistreerimist) koordineerivad:

Võru suunalt **Koit Kodaras**, telefon 782 4132

Pärnu suunalt **Virge Põldsepp**, telefon 53022683

Tallinna suunalt **Helmi Koikson**, telefon 711 0035

**Kohtume 7. detsembril Tallinnas Meriton hotellis Paldiski mnt 4,
kell 13.00 – 17.00**

Koosviibimise teemaks on “ELS – üheskoos 20 aastat”